การเลี้ยงโค

โดย

นายประสบ บูรณมานัส

กองส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ กรมปศุสัตว์

คำนำ

โคเป็นสัตว์ซึ่งจัดอยู่ในจำพวกสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม(Mammal) ชนิดหนึ่ง โคในเมืองไทยเป็นสัตว์ที่จัดอยู่ในชนิด โบส-อินดิคุส (Bos Indicus) ซึ่งเป็นคนละชนิดกับโคในทวีปยุโรปและอเมริกา ซึ่งจัดอยู่ในชนิดโบสทอรัส (Bos taurus) เป็นการแยกชนิดสัตว์ตามหลักสัตวศาสตร์ โคเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญ เกี่ยวกับประเทศเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือประเทศไทย เพราะโคไม่เป็นแต่สัตว์ที่สำหรับใช้งาน ในการทำนา, ในการลากล้อเลื่อนหรือเกวียนเท่านั้น เนื้อโคยังเป็นอาหารที่สำคัญของคนไทย ชนิดหนึ่งและนมก็เป็นอาหารที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของคนไทย เมื่อโคตายแล้วหนังยังใช้ทำเป็นสิ่งของต่าง ๆ เช่น กระเป๋าหนัง, เข็มขัด, รองเท้า เป็นต้น ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีดินฟ้าอากาศสมบูรณ์ มีทุ่งหญ้าเป็นจำนวนเนื้อที่กว้างขวางเป็นอันมาก ทำให้มีอาหารสัตว์ที่บริบูรณ์ เช่นนี้เป็นต้น ที่เหมาะกับการเลี้ยงโค เป็นอย่างมาก เป็นแต่เพียงขอให้คนไทยรู้หลักวิธีการเลี้ยงที่ถูกหลักวิชา ซึ่งการเลี้ยงที่ถูกหลักวิชานี้ก็ได้มาจากนักเลี้ยงโค, นักวิทยาศาสตร์, นักเศรษฐกิจ ได้กระทำการค้นคว้าหาวิธีต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เลี้ยงโคลงทุนน้อยที่สุดมีกำไรมากที่สุด ผู้รับประทานก็ได้อาหารที่บริสุทธิ์สด เพื่อบำรุงเลี้ยงร่างกายให้มีสุขภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และให้ราคาเนื้อโคและผลิตผลที่เกิดจากโค มีราคาถูกที่สุดเท่าที่จะถูกได้

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าผู้ที่จะคิดเลี้ยงโคควรศึกษาการเลี้ยงโคให้เข้าใจถ่องแท้ และเมื่อเลี้ยงไปแล้ว ก็ควรหมั่นสังเกตและพยายามแก้ไขให้การเลี้ยงเป็นไปโดยถูกวิธี ไม่ใช่เลี้ยงไปอย่างปล่อยตามบุญตามกรรม การเลี้ยงโคที่ถูกหลักวิชาไม่ใช่ของยากหรือเป็นกังวลมากมายแต่อย่างใด แต่การ



การเลี้ยงโค ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงโคพันธุ์ต่างประเทศไม่ว่าในแง่ขายเนื้อเป็นอาหารหรือในแง่ใช้งาน จะเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์อินเดียที่เห็นอยู่ทั่วไปก็ได้ แต่เมื่อได้เลี้ยงให้ถูกต้องตามหลักวิชาแล้ว ก็สามารถทำเงินทำทองได้มากมายเช่นกัน ดังจะเห็นจากโคในภาพนี้ มีทั้งพันธุ์อินเดียและลูกผสม การเลี้ยงก็ง่าย การเอาใจใส่ก็ไม่ต้องมาก เรื่องอาหารก็ไม่ยุ่งยาก แต่ก็สามารถขายได้เป็นเงินเป็นทองไม่น้อยเลย จึงเป็นเรื่องน่าคิดสำหรับคนไทย



การเปิดการสอนวิชาทำผลิตภัณฑ์อาหาร จากสุกร นั้นจะได้ประโยชน์แก่ประเทศ ทั้งในด้านการส่งเสริมการอุตสาหกรรมภายใน และเพื่อช่วยเหลือประชาชนในยามที่อาหารขาดแคลนได้มากประเทศไทยจะไม่ต้อง เสียเงินตรา เพื่อสั่งแฮมและ ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เข้ามาขายจากต่างประเทศในเมื่อเราสามารถประดิษฐ์ และผลิตขึ้นได้เอง



วิชาการทำผลิตภัณฑ์อาหาร จากสุกร ดังแสดง ในภาพนี้ ควรจัดเข้าในหลักสูตรของคณะสัตวแพทยศาสตร์อีกแขนงหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูลความรู้ความชำนาญอันจะเป็นประโยชน์ในอนาคตของนิสิต และเขาจะได้มี โอกาสช่วยตัวของตัวเองนอกจากจะสำเร็จออกมารับปริญญาบัตรและรับใช้ชาติ

เลี้ยงโคจะช่วยประหยัดทรัพย์ ไม่ให้ผู้เลี้ยงเวลาไปเที่ยวเตร่เสียเงินเสียทอง แต่ต้องหันมาเอาใจใส่ทะนุบำรุงโค เพราะโคที่คัดเลือกและเลี้ยงตามหลักวิชา จะมีลักษณะดำทำนบำรุง และจะทำรายได้อย่างงามให้แก่ผู้เลี้ยง ซึ่งยังเป็นการช่วยหารายได้ให้แก่ผู้เลี้ยงด้วย

การเลี้ยงโคผู้เลี้ยงจะต้องเดินออกไปกลางแจ้งเสมอ เพื่อดูแลเลี้ยง และให้อาหารแก่โค การที่ได้ออกกำลังในการเดินไปกลางแจ้ง เพื่อดูแลในเรื่องให้อาหารแก่โค เป็นยาอายุวัฒนะซึ่งไม่ต้องซื้อหา เป็นการออกกำลังที่ดีที่สุด และไม่เป็นภัยในภายหลัง นอกจากนั้น การเลี้ยงโคยังเป็นการอบรมเด็กได้ดีอย่างหนึ่ง ถ้าผู้เลี้ยงเอาใจ หัดลูก หัดหลาน มิให้เป็นคนหยิบโย่ง มีนิสัยเมตตากรุณา ได้ทำการบริหารกำลังกายกลางแจ้งอยู่เสมอ หัดเป็นผู้ขยันขันแข็งในกิจการงานแต่เล็ก ๆ แล้วก็จะได้ลูกหลานเลี้ยงลูกโคคนละตัว เป็นการประกวดประชันกัน และเมื่อขายได้เงินมาแต่ละวันนั้นก็เป็นของลูกหลาน เด็กก็ดีใจที่ได้ประโยชน์ เมื่อได้ทำการเลี้ยงโคจนเป็นปุ๋ยที่จะบำรุงต้นไม้, ดอกไม้, ก็ได้ดอกออกผลงอกงาม ซึ่งเป็นการประหยัดการใช้จ่าย และได้อาหารที่ดีที่สุดรับประทาน เมื่อทุก ๆ คนพยายามขยันของที่กิน และประกอบการเลี้ยงโคมากขึ้นจนเกินกำลังที่คนภายในครอบครัวจะช่วยกันดูแลได้ ก็จำเป็นต้องจ้างคนช่วยเหลือในการเลี้ยง ทำให้แก้ปัญหาการว่างงาน หรือคนไร้งานของชาติ ทำให้คนไทยมีงานทำ เมื่อคนไทยมีงานทำ ก็มีรายได้มีความสุขสมบูรณ์ โจรผู้ร้าย, การฉกชิงวิ่งราวต่าง ๆ ก็ลดน้อยลง ประชาชนคนไทยก็จะได้รับความสุขอยู่ด้วยความสุขและสันติ

เมื่อคนไทยมีงานทำมีรายได้ รัฐบาลก็ย่อมได้รับภาษีจากการทำงาน หรือจากประชาชนคนไทย ภาษีย่อมเอามาทำนุบำรุงประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยเจริญ และมีความสงบสุขสาดสอ้านตลอดจนการสาธารณูปโภคอื่นๆ เพื่อบำรุงความสุขแก่ประชาชนคนไทยตลอดจนการทำนุบำรุงการศึกษา เช่นในการสร้างโรงเรียน หาครูที่มีความรู้มาช่วยให้กุลบุตรและธิดา เป็นคนฉลาดเฉลียวต่อไปในอนาคต และภาษีเหล่านี้ยังเอาไปป้องกันประเทศชาติ เช่นในการทหารเป็นต้น

เมื่อประชาชนคนไทยเลี้ยงโคกันมากๆ คนไทยก็ย่อมมีอาหารเนื้อสัตว์ ซึ่งเป็นอาหารโปรตีนส์ เป็นอาหารที่บำรุงเลือดเนื้อ

ทำให้ร่างกาย แข็งแรง สมบูรณ์ ทำให้ความคิดอ่านเฉียบแหลม ที่จะคิดค้นหาความรู้และทำงานต่างๆได้รวดเร็วและได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งก็ย่อมเป็นผลประโยชน์แก่คนไทยทำให้ครอบครัวมีความสุข และผลนั้นก็ย่อมนำมาซึ่งความเจริญของประชาชนคนไทย ทั้งสิ่งของใหม่ ๆ เกิดขึ้น ประเทศก็เจริญขึ้น เมื่อประเทศไทยมีโคมากขึ้นจนเหลือเกินเหลือใช้สำหรับประเทศไทย ก็จะได้ส่งออกไปขาย ณ ต่างประเทศ ประเทศไทยก็จะได้เงินตราต่างประเทศมาทำให้เสถียรภาพเงินตราของประเทศไทยมั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้ค่าของเงินบาทของประเทศไทยมีค่าไม่ตกลงหรือยิ่งสูงขึ้นทุกที เมื่อค่าของเงินมีค่าการสั่งซื้อสินค้าต่าง ๆ จากต่างประเทศก็ย่อมซื้อได้ในราคาถูก ประชาชนคนไทยก็จะได้ซื้อของต่างๆ อันจำเป็นแก่การครองชีพในราคาถูก ประชาชนคนไทยก็จะได้มั่งคั่งมีแต่ความสุขสบาย ประเทศไทยก็ย่อมจะมีแต่ความเจริญและสวยงามสง่าผ่าเผย ประชาชนคนไทยมีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคพยาธิ และอยู่ด้วยความสุขสบายและสงบสุข

จำนวนโคของประเทศไทย ซึ่งสำรวจครั้งหลังที่สุดมีดังต่อไปนี้

จังหวัด		
๑.	อุตรดิตถ์	๑๐,๕๖๖ ตัว
๒.	แพร่	๑๗,๗๔๘ ,,
๓.	เชียงราย	๘๐,๗๘๒ ,,
๔.	ลำพูน	๔๖,๒๒๓ ,,
๕.	ตรัง	๒๒,๗๕๗ ,,
๖.	นครศรีธรรมราช	๘๗,๖๗๕ ,,
๗.	สกลนคร	๗๘,๑๗๙ ,,
๘.	สงขลา	๘๖,๑๐๐ ,,
๙.	อ่างทอง	๑๕,๑๗๙ ,,
๑๐.	ปราจีนบุรี	๑๙,๓๐๑ ,,
๑๑.	นครพนม	๔๙,๐๖๐ ,,
๑๒.	ปัตตานี	๕๗,๗๕๖ ,,
๑๓.	สุรายฎร์ธานี	๓,๐๖๕ ,,
๑๔.	ชัยภูมิ	๗๕,๗๔๕ ,,
๑๕.	เพชรบูรณ์	๒๗,๔๓๐ ,,
๑๖.	สิงห์บุรี	๔๑,๓๓๕ ,,
๑๗.	ชัยนาท	๔๐,๐๙๘ ,,
๑๘.	กาฬสินธุ์	๕๗,๐๒๖ ,,
๑๙.	ลพบุรี	๖๘,๑๒๗ ,,
๒๐.	อยุธยา	๑๖,๒๗๔ ,,
๒๑.	พัทลุง	๕๘,๑๗๒ ,,
๒๒.	สระบุรี	๒๑,๒๗๘ ,,
๒๓.	ราชบุรี	๗๐,๔๐๕ ,,
๒๔.	มหาสารคาม	๔๐,๗๐๓ ,,
๒๕.	ปทุมธานี	๔๖ ,,

จังหวัด		จังหวัด	
๒๖. ตราด	๕๗ ตัว	๕๑. สมุทรปราการ	๔๒ ตัว
๒๗. ฉะเชิงเทรา	๕,๑๕๖ ,,	๕๒. ระยอง	๔,๕๔๑ ,,
๒๘. นครนายก	๕,๑๘๐ ,,	๕๓. จันทบุรี	๑๘๔๑ ,,
๒๙. นนทบุรี	๓๑๖ ,,	๕๔. ตาก	๕,๘๕๕ ,,
๓๐. ขอนแก่น	๓๐,๐๒๖ ,,	๕๕. เพชรบุรี	๕๑,๙๑๓ ,,
๓๑. หนองคาย	๔๐,๘๕๕ ,,	๕๖. อุทัยธานี	๔๐๙ ,,
๓๒. พิษณุโลก	๕,๖๖๒ ,,	๕๗. ลำปาง	๗๘,๐๕๕ ,,
๓๓. กาญจนบุรี	๘๒,๗๔๘ ,,	๕๘. นครปฐม	๒๖,๔๖๐ ,,
๓๔. พิจิตร	๘,๖๓๗ ,,	๕๙. ระนอง	๕,๘๙๒ ,,
๓๕. นครสวรรค์	๖๐,๐๓๓ ,,	๖๐. แม่ฮ่องสอน	๑,๘๔๒ ,,
๓๖. กระบี่	๗๒๓ ,,	๖๑. กำแพงเพชร	๑,๘๔๘ ,,
๓๗. สุโขทัย	๑๐,๑๒๓ ,,	๖๒. ศรีสะเกษ	๗๔,๗๐๑ ,,
๓๘. พังงา	๑๑ ,,	๖๓. สมุทรสงคราม	๑๗ ตัว
๓๙. ร้อยเอ็ด	๗๕,๕๐๐ ,,	๖๔. ยะลา	๑๐,๘๓๗ ,,
๔๐. อุบลราชธานี	๒๒๒,๗๘๕ ,,	๖๕. นครราชสีมา	๑๓๙,๔๗๕ ,,
๔๑. สุพรรณบุรี	๕๘,๗๒๒ ,,	๖๖. น่าน	๕๕,๘๑๙ ,,
๔๒. เลย	๔,๒๗๑ ,,	๖๗. พระนคร	๖,๔๓๗ ,,
๔๓. ภูเก็ต	๑๒๒ ,,	๖๘. เชียงใหม่	๒๐๙,๐๑๒ ,,
๔๔. สตูล	๖,๗๙๓ ,,	๖๙. ชุมพร	๑,๔๓๖ ,,
๔๕. ชลบุรี	๒,๒๒๕ ,,	๗๐. ประจวบคีรีขันธ์	๓๘,๖๔๗ ,,
๔๖. นราธิวาส	๒๒,๑๑๒ ,,	รวมยอดทั่วประเทศทุกจังหวัด ๓,๐๙๖,	
๔๗. สมุทรสาคร	๓,๓๑๖ ,,	๔๕๐ ตัว	
๔๘. สุรินทร์	๕๗,๕๒๒ ,,	จากสถิติตัวเลขของโคเมืองไทย ซึ่งมี	
๔๙. บุรีรัมย์	๗๑,๔๔๗ ,,	๓ ล้านเศษแล้ว นับว่า น้อย มาก ในบาง	
๕๐. จันบุรี	๒,๐๙๓ ,,	จังหวัดแล้วน้อยมากเหลือเกิน ควรจะขยาย	

ได้อีก อย่างน้อย ๑๐ เท่า ในทุก ๆ จังหวัด ดังนั้นทั้งประเทศก็มีราว ๓๐ ล้านเศษ และเมื่อเมืองไทยส่งสัตว์ไปขายต่างประเทศได้ ปีละ ๑๐ ล้านตัว โคตัวหนึ่งคิดถูก ๆ ตัวละ ๕๐๐ บาทก็เป็นเงินถึง ๕,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งจะได้เป็นเงินปอนด์หรือดอลล่าห์เป็นจำนวนมาก เงินปอนด์ก็ราว ๆ ๑๕๐ ล้านปอนด์ เงินดอลล่าห์ก็ ๔๐๐ ล้านดอลล่าห์ต่อปี (คิดประมาณจากอัตราแลกเปลี่ยนรัฐบาล) เงินจำนวนนี้จะได้ทำประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นอันมาก ดังได้กล่าวแล้วในคำนำว่าควรที่ประชาชนคนไทยควรหันมาทำอาชีพที่เป็นอิสระ และนำความมั่งคงแก่ผู้กระทำ และเป็นผลแก่ประเทศชาติในขั้นต่อไป แล้วก็กลับมาอำนวยผลแก่ผู้กระทำในขั้นสุดท้ายอีกครั้ง

ข้อควรคำนึงในเมื่อจะทำการเลี้ยงโค

ปัญหาที่ ๑ อย่าหวังรวยเร็วจนเกินไป การกระทำอะไรก็ตามที่ผู้กระทำไม่มีความชำนาญ อาจพลาดพลั้งหรือผิดพลาดได้ง่าย การเลี้ยงโคก็เช่นกัน อย่าทำการเลี้ยงโดยคิดลูกคิดรางแก้ว แล้วลงทุนไปคราวเดียวมาก ๆ ซึ่งอาจทำให้ผิดหวังและเกิดการท้อถอย ก่อนจะทำการเลี้ยงโคจะต้องพยายามหาความรู้ในเรื่องโคให้มากที่สุดที่จะมากได้โดยการอ่านจากตำหรับตำรา โดยการปรึกษาหารือหรือเรียนจากผู้ที่มีความรู้ในการเลี้ยงโค และแล้วจึงค่อยริเริ่มเลี้ยงโคและอ่านตำราพร้อมกับปฏิบัติ และพยายามหมั่นสังเกต เป็นการศึกษาเพื่อหาความรู้ในการเลี้ยงว่า วิธีไหน, อย่างไหน และอย่างไร เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เลี้ยงลงทุนน้อยที่สุด และได้กำไรมากที่สุด

ปัญหาที่ ๒ "ปัญหาเรื่องตลาด" ก่อนที่จะทำการเลี้ยงโคจะต้องนึกถึงตลาด ความต้องการของตลาดว่า ตลาดต้องการโคชนิดไหน โคผู้ โคเมีย, โคพ่อ, หรือลูกโค หรือโคแม่ โคนม หรือโคเนื้อ หรือโคงาน หรือน้ำนมโค หรือหนังโค และพยายามเลี้ยงโคตามความต้องการของตลาด ปัจจุบันตลาดโลกต้องการโคเพื่อเป็นอาหาร จึงถึงเวลาแล้วที่ปัญหาตลาดหมดไป ควรเริ่มเลี้ยงโคกันเป็นการใหญ่

ปัญหาที่ ๓ "ปัญหาเรื่องสถานที่เลี้ยง" เมื่อผู้เลี้ยงรู้ว่าตลาดต้องการโคหรือนมหรือหนัง อย่างใดแล้ว ผู้เลี้ยงก็จะต้องหาสถานที่ให้เหมาะแก่การเลี้ยงโคชนิดนั้นๆ เพราะการเลี้ยงโคเพื่อเอาแต่น้ำนม ไม่ต้องการที่กินกว้างขวางมากมายเท่าการเลี้ยงโคเนื้อ หรือขายโคเป็นพันธุ์ หรือขาย

โคเพื่อใช้งาน แต่หลักในการเลือกสถานที่ต้องเป็นอย่างเดียวกัน คือควรเลือกสถานที่เลี้ยงสัตว์ที่

ก. ใกล้ตลาด
ข. ใกล้น้ำ
ค. ใกล้หรือสะดวกในการหาอาหารมาให้
ฆ. การคมนาคมสะดวก
ง. ดินดี
จ. ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บชุกชุมเกินไป
ฉ. ไม่มีสัตว์ร้ายมากินลูกโค
ช. ไม่มีผู้ร้ายมาชะโมยโคชุกชุม

ปัญหาที่ ๔ เมื่อรู้ว่าจะเลี้ยงโคชนิดใดตามความต้องการของตลาดแล้ว และได้สถานที่ทำการเลี้ยงโค เหมาะกับการเลี้ยงโคชนิดหนึ่งแล้ว ก็มาถึงปัญหาเรื่องพันธุ์ จุดประสงค์ก็คือ ต้องการเลือกพันธุ์ที่เหมาะกับตลาด ถ้าตลาดต้องการโคพันธุ์ใดก็เลือกเลี้ยง เฉพาะพันธุ์นั้นที่ตลาดต้องการ เลี้ยงเพื่อต้องการนมหรือเนื้อ ก็เลือกพันธุ์ที่จะให้เนื้อและนมมาก ถ้าจะเลือกโคที่จะใช้งานก็คัดเลือกเลี้ยงโคที่จะทำงานดีเด่น

ปัญหาที่ ๕ "ปัญหาเรื่องอาหาร" เมื่อรู้ว่าจะเลี้ยงโคชนิดใดแล้ว ก็จะต้องเตรียมอาหารให้เหมาะกับโคชนิดนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมในเรื่องอาหารนี้ ผู้เลี้ยงจะต้องคำนึงว่า จะปลูกอาหารเลี้ยงโคเอง หรือจะซื้ออาหารโคมาเลี้ยงโค ซึ่งจะต้องเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น เมล็ดพันธุ์, จอบ, เสียม ไถ คลาด และอื่น ๆ ตลอดจนรถแทรกเตอร์ เกวียนและรถบรรทุกและเรือเป็นต้น

พันธุ์โค

โคทั่ว ๆ ไปในต่างประเทศแบ่งออกเป็น ๓ พันธุ์ คือ

ก. โคนม
ข. โคเนื้อ
ค. โคงาน

แต่เนื่องจากในเมืองไทยเรายังไม่ได้ทำการเลี้ยงโค เพื่อจุดประสงค์แต่จะรับประทานเนื้อแต่อย่างเดียว เมืองไทยเราใช้โคเพื่อทำงาน เช่น ในการไถนาและลากเกวียน แต่แล้วเมื่อใช้งานไม่ได้ผล เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจอย่างอื่น จึงจะฆ่าขายเป็นเนื้อรับประทาน จึงทำให้เหมือนว่า โคในเมืองไทยมีแต่เพียง ๒ พันธุ์ คือ โคนมและโคงาน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อประชาชนทำการเลี้ยงโคกันมากขึ้น กว่านี้ จนเหลือความต้องการในการที่จะใช้โคทำงานและมีตลาดต่างประเทศต้องการโคจากประเทศ

ไทยเพื่อเป็นอาหาร โคของเราก็คงจะต้องพยายามปรับปรุงคัดเลือกให้มีคุณภาพ ให้เป็นโคเนื้อมาก ขนทุกที เพื่อสนองความต้องการของตลาด และจะได้กำไรมาก ดังนั้นในเรื่องนี้จะแยกโคออกเป็น ๔ พันธุ์ คือ โคนม, โคเนื้อและนม, โคเนื้อและโคงาน

ก. โคนม พันธุ์โคนมมีอยู่หลายชนิด ด้วยกัน จะกล่าวแต่เฉพาะพันธุ์ที่มีในเมืองไทยหรือควรจะเลี้ยงได้ในเมืองไทย คือ

โคพันธุ์เจอร์ซี่

โคพันธุ์นี้มีหลักแหล่งเดิมอยู่ในเกาะเจอร์ซี่ และต่อมาก็กระจายไปทั่ว ๆ ไป จนถึงประเทศอเมริกา

ลักษณะของโคพันธุ์นี้ โคนี้เป็นโคพันธุ์เล็กที่สุดในจำพวกโคนม มีสีแตกต่างตั้งแต่สีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลแก่ และจนเป็นสีดำบางทีก็มีสีด่างขาวปนบ้าง ขนาดไม่ใหญ่โตกว่าโคไทยนิดหน่อย รูปร่างเป็นรูปสามเหลี่ยม เต้านมใหญ่เต็มที่ สีของหมูกและส่วนมากคล้ำ หรือบางทีสีดำ เขาเล็กสั้น และส่วนมากโค้งเข้ามาหากันและไปข้างหน้า วัวพันธุ์นี้บางทีจะพบว่าไม่มีเขา เพราะเขาตัดเขาออก หัวสั้นและกว้าง หน้างอน น้ำหนักของแม่โคโตเต็มที่คือ ๗๐๐ ปอนด์ ถึง ๙๕๐ ปอนด์ และตัวผู้โตเต็มที่ ๑,๒๐๐ ปอนด์ ถึง ๑,๓๕๐ ปอนด์ น้ำหนักเมื่อแรกเกิด ๕๐ ปอนด์ถึง ๖๐ ปอนด์ ลูกโคโตไม่ค่อยเร็วในระยะ ๒–๓ สัปดาห์แรก จึงไม่เหมาะสมที่จะขาย กินเป็นเนื้อในระยะเป็นลูกโค (Veal production) ถ้าอยากจะขายจริง ๆ ก็ควรเป็นอายุ ๘ ถึง ๑๐ เดือน

โคพันธุ์นี้ถ้าจะทำการผสมกับโคพื้นเมือง ลูกโคพันธุ์ผสมของโคพันธุ์นี้จะดีมาก เพราะได้รับความทนทานจากพันธุ์พื้นเมืองและมีนมมาก โคพันธุ์นี้ได้ส่งมาเลี้ยงที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน มีนมมีสีเหลืองอ่อน และมีบัตเตอร์แฟท (Butter fat) พันธุ์นี้เมื่อเฉลี่ยจำนวนบัตเตอร์แฟทจะมีราว ๆ ๕.๓๕% บัตเตอร์แฟทในน้ำนมจะได้ปีหนึ่ง ๘,๐๐๐ ปอนด์ ในสถานที่เลี้ยงที่สมบูรณ์ด้วยอาหาร โดยเฉลี่ยจะได้น้ำนมประมาณ ๕,๕๐๐ ปอนด์ต่อปี

โคพันธุ์นี้ตื่นง่ายต้องควบคุมให้ดีในเวลาจูง และในเวลามีน้ำนม เพราะการตื่นจะทำให้น้ำนมลด พันธุ์นี้ทนต่อความแห้งแล้ง และอาหารและหญ้าที่ไม่ค่อยมีคุณภาพในเรื่องอาหารได้ดีกว่าโคนมพันธุ์อื่น นอกจากโคพันธุ์แอร์ไชร์ (Ayrshire)

โคพันธุ์ ซินดิ

โคพันธุ์นี้มีหลักแหล่งอยู่ในประเทศปากีสถาน และประเทศอินเดีย ขนาดเท่าวัวแขกในบ้านเรา แต่มีลักษณะดีเด่นออกไป เช่น มีสีแดงและสีน้ำตาลอ่อน และมักพบมีสีขาวที่หน้าและที่เหนียง (Dewlap) โคพันธุ์นี้มีขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับโคพันธุ์อื่น โคตอนใช้ได้ดีสำหรับลากเกวียนๆ โคพันธุ์นี้ให้นม ๕,๒๘๓ ปอนด์ ในระยะการให้นม ๓๕๑ วัน ในคอกสัตว์ทั่วๆ ไปได้เฉลี่ยราวๆ ๔,๐๐๐ ปอนด์ ใน ๓๐๕ วัน จะดูโคพันธุ์นี้ได้ที่สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ท่าพระจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสั่งตัวอยู่ในโครงส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ กรมปศุสัตว์

โคพันธุ์ บราวน์สวิส (Brown Swiss)

มีหลักแหล่งเดิมมาจากประเทศสวิส-เซอร์แลนด์ โคพันธุ์นี้มีลักษณะได้สัดส่วนดีมากสักหน่อย หัวและคอใหญ่ หลังมีเนื้อเต็มมีขนมากทั่วๆ ไปและนุ่ม ทางส่วนเนื้อเต็มและมองดูจะเป็นพันธุ์เนื้อ เขาขนาดปานกลาง โค้งไปข้างนอกและไปข้างหน้า โคแม่มีเต้านมใหญ่และมีหัวนมขนาดเหมาะที่จะทำการรีด เส้นเลือดที่เต้านมเจริญดีปานกลาง โคแม่มีขนาดเฉลี่ยประมาณ ๑,๒๐๐ ปอนด์ และโคผู้ ๑,๖๐๐ ปอนด์ ถึง ๒,๐๐๐ ปอนด์ สีตั้งแต่สีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลแก่ ไปจนถึงดำ หมูกลิ้นและปลายเขามีสีดำ ยางที่หัว คอ และขา มีสีดำ วัวพันธุ์นี้ไม่ดื้นง่ายและควบคุมง่ายในเวลาจูง น้ำหนักลูกโคเมื่อแรกเกิดถึงโตน้ำหนัก ๖๐-๗๐ ปอนด์ มีบัตเตอร์แฟทประมาณ ๔% รายเฉลี่ยให้นม ๐,๒๑๔ ปอนด์ต่อปี

โคพันธุ์นี้เวลานี้ได้ส่งมาเลี้ยงอยู่ที่แผนกวัดซินปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งต่อไปจะได้ขยับขยายไปทดลองเลี้ยงตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย โคพันธุ์นมยังมีอยู่อีกหลายพันธุ์ด้วยกัน เช่น โคแขกที่เราเห็นอยู่ในบ้านเรา ซึ่งเป็นพันธุ์ผสมของโคอินเดียหลายพันธุ์ด้วยกัน คือ โคพันธุ์ซาฮิวาล (Sahiwal) โคพันธุ์ฮาเรียนา (Hariana) โคพันธุ์โกสี (Kosi) โคพันธุ์กางกะทิริ (Gangatiri) โคพันธุ์โพนวอร์ (Ponwar) เป็นต้น และโคนมที่มีหลักแหล่งมาจากยุโรปก็มี โคพันธุ์โฮลสไตน์ ฟริเซียน (Holstein Friesians) เกินซี (Guernsey) และแอร์ไชร์ (Ayrshine) เป็นต้น

ข. โคเนื้อและนม

โคชนิดนี้คือโคที่มีนมสู้โคนมไม่ได้ แต่มีนมมากกว่าโคเนื้อ โดยเฉพาะและมี

ไทยเพื่อเป็นอาหาร โคของเราก็คงจะต้องพยายามปรับปรุงคัดเลือกให้มีคุณภาพ ให้เป็นโคเนื้อมาก ขนทุกที เพื่อสนองความต้องการของตลาด และจะได้กำไรมาก ดังนั้นในเรื่องนี้จะแยกโคออกเป็น ๔ พันธุ์ คือ โคนม, โคเนื้อและนม, โคเนื้อและโคงาน

ก. โคนม พันธุ์โคนมมีอยู่หลายชนิดด้วยกัน จะกล่าวแต่เฉพาะพันธุ์ที่มีในเมืองไทยหรือควรจะเลี้ยงได้ในเมืองไทย คือ

โคพันธุ์เจอร์ซี่

โคพันธุ์นี้มีหลักแหล่งเดิมอยู่ในเกาะเจอร์ซี่ และต่อมาก็กระจายไปทั่วๆ ไป จนถึงประเทศอเมริกา

ลักษณะของโคพันธุ์นี้ โคนี้เป็นโคพันธุ์เล็กที่สุดในจำพวกโคนม มีสีแตกต่างตั้งแต่สีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลแก่ และจนเป็นสีดำบางทีก็มีสีด่างขาวปนบ้าง ขนาดไม่ใหญ่โตโตกว่าโคไทยนิดหน่อย รูปร่างเป็นรูปสามเหลี่ยม เต้านมใหญ่เต็มที่ สีของหมูกและส่วนมากคล้ำ หรือบางทีสีดำ เขาเล็กสั้น และส่วนมากโค้งเข้ามาหากันและไปข้างหน้า วัวพันธุ์นี้บางทีจะพบว่าไม่มีเขา เพราะเขาตัดเขาออก หัวสั้นและกว้าง หน้างอขึ้น น้ำหนักของแม่โคโตเต็มที่คือ ๗๐๐ ปอนด์ ถึง ๙๕๐ ปอนด์ และตัวผู้โตเต็มที่ ๑,๒๐๐ ปอนด์ ถึง ๑,๓๕๐ ปอนด์ น้ำหนักเมื่อแรกเกิด ๕๐ ปอนด์ถึง ๖๐ ปอนด์ ลูกโคโตไม่ค่อยเร็วในระยะ ๒–๓ สัปดาห์แรก จึงไม่เหมาะสมที่จะขายกินเป็นในระยะเป็นลูกโค (Veal production) ถ้าอยากจะขายจริงๆ ก็ควรเป็นอายุ ๘ ถึง ๑๐ เดือน

โคพันธุ์นี้ถ้าจะทำการผสมกับโคเมืองๆ ลูกโคพันธุ์ผสมของโคพันธุ์นี้จะดีมาก เพราะได้รับความทนทานจากพันธุ์เมืองและมีนมมาก โคพันธุ์นี้ได้ส่งมาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน นมมีสีเหลืองอ่อน และมีบัตเตอร์แฟต (Butter fat) พันธุ์นี้เมื่อเฉลี่ยจำนวนบัตเตอร์แฟตจะมีราวๆ ๕.๓๕% บัตเตอร์แฟตในนมจะได้ปีหนึ่ง ๘,๐๐๐ ปอนด์ ในสถานีเลี้ยงที่สมบูรณ์ด้วยอาหาร โดยเฉลี่ยน้ำนมประมาณ ๕,๕๐๐ ปอนด์ต่อปี

โคพันธุ์นี้ตื่นง่ายต้องควบคุมให้ดีในเวลาจูง และในเวลามีน้ำนม เพราะถ้าตื่นจะทำให้น้ำนมลด พันธุ์นี้ทนต่อความแห้งแล้ง และอาหารและหญ้าที่ไม่ค่อยมีคุณภาพในเรื่องอาหารได้ดีกว่าโคนมพันธุ์อื่น นอกจากโคพันธุ์แอร์ไชร์ (Ayrshire)

โคพันธุ์ ซินดี

โคพันธุ์นี้มีหลักแหล่งอยู่ในประเทศอินเดีย และประเทศปากีสถานโคพันธุ์นี้มีขนาดเท่าวัวแขกในบ้านเรา แต่มีลักษณะแปลกออกไป เช่น มีสีแดงและสีน้ำตาล และมักพบมีสีขาวที่หน้าและที่เหนียง (Dewlap) โคพันธุ์นี้มีขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับโคพันธุ์อื่น โคตอนใช้ได้ดีสำหรับลากเกวียน ๆ โคพันธุ์นี้ให้นม ๔,๒๘๓ ปอนด์ ในระยะการให้นม ๓๕๑ วัน ในคอกสัตว์ทั่ว ๆ ไปได้เฉลี่ยราว ๆ ๔,๐๐๐ ปอนด์ ในเวลา ๓๐๕ วัน ระดูโคพันธุ์นี้ได้ที่สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสังกัดอยู่ในกองส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ กรมปศุสัตว์

โคพันธุ์ บราวน์สวิส (Brown Swiss)

มีหลักแหล่งเดิมมาจากประเทศสวิสเซอร์แลนด์ โคพันธุ์นี้มีลักษณะได้สัดส่วนกันมากสักหน่อย หัวและคอใหญ่ หลังมีเนื้อเต็มมีขนมากทั่ว ๆ ไปและนุ่ม ทางส่วนเนื้อเต็มและมองดูจะเป็นพันธุ์เนื้อ เขาอยู่ค่อนกลาง โค้งไปข้างนอกและไปข้างหน้า โคแม่มีเต้านมใหญ่และมีหัวนมเหมาะที่จะทำการรีด เส้นเลือดที่เต้านมเจริญดีค่อนกลาง โคแม่มีขนาดเฉลี่ยประมาณ ๑,๒๐๐ ปอนด์ และโคผู้ ๑,๖๐๐ ปอนด์ ถึง ๒,๐๐๐ ปอนด์ สีมีตั้งแต่สีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลแก่ ไปจนถึงดำ จมูกลิ้นและปลายเขามีสีดำ บางทีหัว คอ และขา มีสีดำ วัวพันธุ์นี้ไม่ดื้อง่ายและควบคุมง่ายในเวลาบังคับ น้ำหนักลูกโคเมื่อแรกเกิดถึงโตน้ำหนัก ๖๐–๗๐ ปอนด์ มีบัตเตอร์แฟทประมาณ ๔% รายเฉลี่ยให้นม ๐,๒๑๙ ปอนด์ต่อปี

โคพันธุ์นี้เวลานี้ได้ส่งมาเลี้ยงอยู่ที่แผนกวัดซินปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งต่อไปจะได้ขยับขยายไปทดลองเลี้ยงตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โคพันธุ์นมยังมีอยู่อีกหลายพันธุ์ด้วยกัน เช่น โคแขกที่เราเห็นอยู่ในบ้านเรา ซึ่งเป็นพันธุ์ผสมของโคอินเดียหลายพันธุ์ด้วยกัน คือ โคพันธุ์ซาฮิวาล (Sahiwal) โคพันธุ์ฮาเรียนา (Hariana) โคพันธุ์โกสี (Kosi) โคพันธุ์กางกะทิริ (Gangatiri) โคพันธุ์โพนวอร์ (Ponwar) เป็นต้น และโคนมที่มีหลักแหล่งมาจากยุโรปก็มี โคพันธุ์โฮลสไตน์ ฟริเซียน (Holstein Friesians) เกินซี (Guernsey) และแอร์ไชร์ (Ayrshine) เป็นต้น

ข. โคเนื้อและนม

โคชนิดนี้คือโคที่มีนมสู้โคนมไม่ได้ แต่มีนมมากกว่าโคเนื้อ โดยเฉพาะและมี

เนื้อสู้โคเนื้อโดยเฉพาะไม่ได้ แต่มีเนื้อดีกว่าโคนม ดังนั้นโคพันธุ์เหล่านี้เหมาะแก่ผู้เลี้ยงที่ไม่ได้เลี้ยงโคเพื่อขายนม หรือขายเนื้อโดยเฉพาะอย่างใหญ่โต เหมาะแก่ผู้ที่มีทุนน้อย และตลาดนมและตลาดเนื้อที่มีไม่ใหญ่โตนัก ผู้เลี้ยงอาจเปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาดได้ง่าย โคพันธุ์เหล่านี้ได้แก่โคพันธุ์ชอตฮอน (Shor thorn) เร็ดพอล (Red poll) เดวอน (Devon) เป็นต้น

ค. โคเนื้อ

คือโคที่เลี้ยงโดยมุ่งจะขายแต่เนื้อเป็นอาหาร โคเหล่านี้จึงเลี้ยงกันเป็นฝูง ๆ อย่างที่เห็นในภาพยนต์ โดยใช้โคบาลเป็นผู้ดูแลเลี้ยง และไล่ไปสู่ตลาด โคพันธุ์เหล่านี้ได้แก่โคพันธุ์ชอตฮอน (Shor thorn) โคพันธุ์เฮียร์ฟอด (Hereford) โคตัวสีแดงหน้าขาวดังที่ท่านเห็นในภาพยนต์) โคพันธุ์อาเบอร์ดีนแองกัส (Aberdeen Angus) โคพันธุ์กาโลเว (Galloway) เป็นต้น

ในเวลานี้ทางภาคใต้ของประเทศอเมริกาได้เอาโคพันธุ์อินเดีย (Brahman) ซึ่งโคพันธุ์นี้กองส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ กรมปศุสัตว์ได้สั่งมาเลี้ยงไว้ที่สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ที่ยกวาง จังหวัดสระบุรีแล้ว โคพันธุ์นี้จะได้ส่งไปทดลองเลี้ยงตามภาคต่าง ๆ สำหรับในประเทศอเมริกา เขาใช้โคพันธุ์นี้ผสมกับโคพันธุ์เนื้อในประเทศอเมริกา และสร้างโคพันธุ์เนื้อใหม่ขึ้น โคพันธุ์เนื้อใหม่นี้นอกจากจะมีเนื้อดีแล้ว ยังมีความทนทานต่อความร้อน และแสงแดดตลอดจนความเห็บและแมลงได้เป็นอย่างดี แต่ละรัฐก็พยายามสร้างโคพันธุ์ใหม่นี้ขึ้น และต่างรัฐก็ยังไม่ได้จดทะเบียนไปแล้วก็มี ยังไม่ได้จดทะเบียนก็มี โคพันธุ์ใหม่เหล่านี้ได้แก่ โคพันธุ์ซานตาเกอทรูดิส (Santagirtrudis) โคพันธุ์แบรงกัส (Brangus) เป็นต้น โคพันธุ์ใหม่ทั้งซานตาเกอทรูดิสนี้ ข้าพเจ้าได้ไปดูการขายเลหลังครั้งที่ ๓ ที่เท็กซัส ราคาโคผู้ตัวเดียว มีผู้ให้ราคาประมูลถึง ๔๐,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน หรือประมาณแปดแสนบาท

ง. โคงาน

คือโคที่เลี้ยงไว้สำหรับใช้งานโดยตรง เช่นลากเกวียนและไถนา โคเหล่านี้ในประเทศอินเดียก็ได้แก่โคพันธุ์เกริกา (Kherigar) และโคพันธุ์เก็นกาทา (Kenkatha) เป็นต้น

หลักการคัดเลือกโค

ในการจะซื้อโคมาเลี้ยง จะต้องคัดเลือกเพื่อจะได้โคที่ดี ถ้าคัดเลือกโคไม่เป็นก็เท่า

ทั้งต้นผิด และจะต้องคิดจนกว่าจะเลิกการโคพวกที่ผิดนี้ทั้งหมด หลักการคัดเลือกโคที่จะเลี้ยงดังจะกล่าวต่อไปนี้ ไม่ว่าจะเป็นโคพันธุ์อะไร ชนิดไหน เนื้อหรือนมหรืองาน และมีจุดประสงค์อย่างไรก็ใช้หลักนี้ได้ คือ

ก. การคัดเลือกลูกโคมาเลี้ยง

ถ้าผู้เลี้ยงต้องการจะเริ่มเลี้ยงโค จากลูกโคเพื่อเป็นการศึกษาไปแต่ทีละน้อย หรือเพื่อการครองชีพ อยากจะอบรมเด็กให้เป็นเด็กดีของครอบครัว และของประเทศชาติต่อไป โดยหัดเด็กให้เลี้ยงและดูแลลูกโค ก็ควรจะใช้หลักการคัดเลือกลูกโคที่มีสมรรถภาพดี คือ

๑. เลือกลูกโคที่มีสุขภาพดี นั่นก็คือ

ก. โคนั้นจะต้องมีกิริยาท่าทางว่าเริงแจ่มใส ไม่หงอยเหงา

ข. ปากและเหงือกมีสีแดง เนื่องจากมีเลือดไปเลี้ยงเป็นปกติดี แสดงสุขภาพดี ถ้าไม่มีสีแดงแสดงว่าสุขภาพไม่ดี เลือดจางเกินไม่เป็นปกติ ทำให้ซีดเซียว

ค. ในรอบหนึ่งจะเยี่ยก ลมหายใจจะไม่มีกลิ่น ถ้าสุขภาพไม่ดีลมหายใจอาจมีกลิ่นเหม็น

ง. เส้นเลือดภายในด้วงตาเมื่อใช้นิ้วดึงหนังขอบตาขึ้นไปข้างบนข้างหนึ่ง และดึงหนังขอบตาล่างลงมาข้างล่างอีกข้างหนึ่ง จะเห็นเส้นเลือดของลูกตา ถ้าซีดเซียวก็แสดงว่าสุขภาพไม่ดี

๒. เลือกลูกโคที่มาจากพ่อแม่ที่ดี เรื่องนี้จะทราบได้จากการสืบประวัติของโคนั้น

๓. ควรเลือกลูกโคที่หย่านมแม่เสียก่อน เพราะลูกโคที่ยังไม่หย่านมอาจตายง่าย แต่ถ้าอยากจะลองเลี้ยงก็หาไข่และนมให้กินอย่างเพียงพอ

๔. เลือกลูกโคที่โตได้ขนาดกับอายุไม่แคระแกร็น ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบกับลูกโคอื่นๆ ที่เป็นพันธุ์เดียวกันและอายุขนาดเดียวกัน

๕. เลือกลูกโคที่มีโครงร่างดี มีกระดูกใหญ่ แข้งขาดูเก้งก้าง ลูกโคอย่างนี้โตเร็ว ดีกว่าที่มีกระดูกเล็ก

๖. มีลักษณะตรงตามพันธุ์

๗. ถ้าตั้งใจจะเอาตัวผู้และตัวเมียมาผสมกัน ควรเลือกจากคนละพ่อละแม่ เพื่อหลีกเลี่ยงการผสมอย่างใกล้ชิดในภายหลัง

ข. การเลือกโคหนุ่มโคสาวมาเลี้ยง

ถ้าผู้เลี้ยงใจร้อนอยากได้ผลเร็ว จะเริ่ม

ทำการเลี้ยงโคยซื้อโคที่เป็นหนุ่มเป็นสาวทีเดียว ก็ควรเลือกเอาโคที่มีลักษณะดังนี้

๑. สุขภาพดี วิธีสังเกตอย่างเดียวกับลูกโค

๒. มาจากพ่อแม่ที่ดีทรายได้เช่นเดียวกับลูกโค

๓. อายุยิ่งมากยิ่งดี จะได้ใช้ผสมได้เร็ว

๔. โตได้ขนาด หรือโตยิ่งกว่าอายุ แต่ไม่ใช่โตจนผิดปกติเกินไป ซึ่งเป็นโรค

๕. มีลักษณะตรงตามพันธุ์

๖. มีรูปลักษณะตามที่ต้องการ เช่น โคนม โคเนื้อ หรือโคงาน

ค. การคัดเลือกพ่อโค

การคัดเลือกพ่อโค เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะพ่อโคที่ดีจะให้ลูกที่ดีได้หลายตัว ถ้าพ่อโคที่เลว จะทำให้ขาดทุนด้วย ประการทั้งปวง และพ่อโคนั้นมีราคาแพง ถ้าเลือกแม่เป็นก็จะเสียเงินมาก แต่ได้พ่อโคที่ไม่ดีดังนั้นจึงควรเอาใจใส่เป็นพิเศษ วิธีคัดเลือกพ่อโคที่ดีควรคัดเลือกจาก

๑. พ่อโคที่มีสุขภาพดี วิธีสังเกตเช่นเดียวกับการคัดเลือกลูกโค และโคหนุ่มสาว

๒. พ่อโคที่มีสุขภาพดีมาจากพ่อแม่ที่ดี วิธีสังเกตเช่นเดียวกับการคัดเลือกลูกโค และโคหนุ่มสาว

๓. มีลักษณะตรงตามพันธุ์ และตามประสงค์ที่ต้องการเช่นโคเนื้อ, โคนม, โคงาน

๔. รูปร่างโตได้ขนาด

๕. อายุ ๓ – ๔ ปี

๖. มีท่าทางเป็นตัวผู้เต็มที่

๗. อัณฑะทั้งสองข้างเจริญดี และโตได้ขนาด และขนาดเท่ากันทั้งสองข้าง อยู่ในระดับเดียวกัน ไม่มีอาการแสดงว่าแข็งไปหรือบวม ลูกอัณฑะจะเคลื่อนได้ภายในถุงอัณฑะ

๘. ดีและทับตัวเมียได้ดีเสมอ

๙. ไม่เป็นหมัน ซึ่งทรายจากการที่เคยทับตัวเมียและได้ลูกมาแล้ว

๑๐. ถ้าเคยทับได้ลูก ลูกที่ได้มีลักษณะดี

๑๑. ขาหลังของพ่อโคเป็นเรื่องสำคัญจะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษโดยตรวจตราว่าไม่เจ็บป่วยหรือกะเผลก ต้องตรวจดูกีบข้อเท้าและท้องๆ ไป ตลอดขาหลัง เพราะขาหลังไม่ดี อาจทำให้ทำการผสมไม่ได้ผลดี

๑๒. ถ้ามีโอกาสทำได้ ควรเอาน้ำเชื้อของตัวผู้มาตรวจด้วยกล้องจุลทัศน์ เพื่อดูการเคลื่อนไหว และความแข็งแรงของเชื้อตัวผู้

๑๓. ไม่เป็นโรคติดต่อเช่น วัณโรค โรค (Tuber culosis) และโรคแท้งติดต่อ (Brucellosis) เป็นต้น

ง. การคัดเลือกแม่โค

การคัดเลือกโดยเลือกเอาแม่โคที่

๑. แม่โคมีสุขภาพดี วิธีสังเกตเช่น เดียวกับการคัดเลือกลูกโค, โคหนุ่มสาว และพ่อโค

๒. แม่โคที่มีสุขภาพดีมาจากพ่อแม่ที่ดี วิธีสังเกตเช่น เดียว กับการ คัดเลือกลูกโค, โคหนุ่มสาวและพ่อโค

๓. มีลักษณะตรงตามพันธุ์ และจุดประสงค์ที่ตั้งองค์การ เช่น โคเนื้อ, โคนม และโคงาน

๔. รูปร่างโตได้ขนาด ถ้าเป็นโคไทย ขนาดควรสูงกว่า ๑.๑๐ เมตร ขึ้นไป

๕. อายุควรเป็น ๒–๔ ปี

๖. มีท่าทางเป็นตัวเมียเต็มที่

๗. ตะโพกใหญ่และอวัยวะสืบพันธุ์เป็นปกติ

๘. เต้านมใหญ่ และหัวนมได้ขนาด และได้ส่วนสัด

๙. ถ้าเคยมีลูก ได้ลูกที่มีลักษณะดี

๑๐. ไม่เป็นหมัน ซึ่งทราบได้จากการที่เคยมีลูก

๑๑. ไม่เป็นโรคติดต่อ เช่น วัณโรค และโรคแท้งติดต่อเป็นต้น

การคัดเลือกในการผสมพันธุ์

หลักสำคัญมีว่า ต้อง คัดเลือก โดย ใช้ผสมระหว่างพ่อและแม่ที่ดีทั้งสองตัว ลูกหลานที่ออกมาจะได้มี ถ้าผสมพันธุ์โดยใช้พ่อหรือแม่ดี กับพ่อหรือแม่ที่ไม่ดี ลูกที่ออกมาก็จะได้ผลปานกลาง ถ้าผสมชนิดที่ไม่มีการคัดเลือก สัตว์ในคอกที่มีแต่จะเลวลงทุกวัน หลักสำคัญของการคัดเลือกมีอยู่ด้วยกัน ๓ หลัก คือ เริ่มต้นดูข้อ ๑ และข้อ ๒ และข้อ ๓ ตามลำดับ

ข้อ ๑ ตระกูลหรือเลือด คนเราเมื่อพูดถึงตระกูลดี เราก็หมายถึงมีพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ทำความดีมีชื่อเสียง เรื่องโคก็เช่นเดียวกัน เมื่อพูดถึงตระกูลหรือเลือดของโค ก็หมายความว่ามีพ่อแม่ปู่ย่าตายายของโคชนิดนั้น มีลักษณะดี มีคุณสมบัติดีเลือดดี มีชื่อเสียงในการถ่ายเลือด การ

ที่เราจะทราบว่าสัตว์ใดมีตระกูลดีหรือไม่ ก็โดยอาศัยดูประวัติพันธุ์ของมัน ในต่างประเทศสัตว์ที่มีประวัติเป็นหลักฐานเพื่อประกอบในการซื้อขาย ราคาของโคจะแพงมากหรือน้อย ก็แล้วแต่ประวัติหรือเลือในประเทศไทยเรา ผู้เลี้ยงโคก็ควรทำประวัติไว้บ้าง เพื่อจะได้ขายราคาดี

ข้อ ๒ ลักษณะประจำตัว เมื่อดูข้อ ๑ แล้ว ก็มาดูตัวมันโดยรูปร่าง ขนาด น้ำหนัก ได้สัดส่วนตามอายุ ลักษณะประจำพันธุ์ถูกต้องตามพันธุ์ ความแข็งแรง การมีลูก โดยสังเกตจากเครื่องสืบพันธุ์ การโตเร็วเป็นต้น

ข้อ ๓ ความสามารถ เมื่อผู้เลี้ยงดูข้อ ๑ ข้อ ๒ แล้ว ก็เป็นแต่เพียงเค้ายังไม่แน่นอน แต่ข้อ ๓ นี้ทำยาก เพราะต้องทดลอง ในเมื่อเราจะซื้อ แต่ถ้าเราคัดเลือกจากฝูงของเราก็ทำง่าย โดยต้องรู้เสียก่อนว่าเราต้องการอะไร เช่นต้องการนมกินคัดจากพ่อโคที่เคยให้นมดี เนื้อมากดี ก็เลือกจากพ่อแม่ที่ให้เนื้อดีเหล่านี้ เป็นต้น

จำนวนที่ตั้งต้น ควรตั้งต้นแต่น้อยตัว เพื่อหาความชำนาญและไม่ต้องลงทุนมากมาย เพราะถ้าพลาดพลั้งไปโดยการที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะได้ไม่เสียหายมาก และเมื่อเริ่มต้นแต่น้อยตัว จะได้มีโอกาสศึกษาไปไปด้วย และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเมื่อมีตลาดและได้กำไรดีในภายหลัง จำนวนที่ตั้งต้นจะเป็นเท่าใดก็แล้วแต่จุดประสงค์ของผู้เลี้ยง ทุน และสถานที่ และตลาดเป็นต้น เช่น การเลี้ยงโคนมเพื่อขายนมแถวยางกะปิ ซึ่งมีผู้มั่งคั่ง และผู้ที่ได้รับการศึกษาดี มีฐานะแข็งที่จะเกี่ยนมสดกันเกือบทุกบ้าน ตลาดที่ยางกะปิในเรื่องนมสดก็มีมาก ผู้มั่งคั่งเหล่านี้ต้องการนมสดที่สะอาด แพงหน่อยไม่ว่าขอให้สะอาดสามารถส่งถึงบ้าน คือได้รับความสะดวก และได้รับนมสดตรงตามเวลาและสม่ำเสมอ ผู้เลี้ยงก็จะต้องกะว่าจะขายนมได้วันละกี่ขวดเป็นอย่างน้อย แล้วก็เริ่มด้วยว่าแม่โคตัวหนึ่งที่ซื้อมาจะให้นมได้วันละเท่าใดเป็นอย่างน้อย ซึ่งแม่โคนมจะให้นมมากน้อยเท่าใดก็แล้วแต่พันธุ์และการคัดเลือก เมื่อประมาณว่าแม่โคจะให้นมวันละเท่าใด ก็กะว่ากี่ตัวจะพอให้น้ำนมพอแก่ความต้องการของตลาด เวลาเริ่มควรเริ่มต้นให้น้อยกว่าความต้องการของตลาด แต่ต้องการกระทำให้สะอาดจริง ให้มากในการโฆษณา จนเรื่องความสะอาด ปราศจากด้วยโรคภัย เมื่อรู้ว่าแม่โคกี่ตัวจะพอเหมาะแก่การเริ่มต้น จึงค่อยมาคิดว่าควรมีพ่อโค

ตัว แต่ควรเตรียมพ่อสำรองไว้ถ้าทำได้ สำหรับผู้เลี้ยงต้องการเลี้ยงโคเพื่อขายเป็นโคพันธุ์ หรือขายเป็นโคงาน หรือขายเป็นโคเนื้อ ก็ควรคำนึงเช่นเดียวกันว่าควรจะเลี้ยงกันจำนวนเท่าใด

อายุที่ควรทำการผสมโค สำหรับพ่อโค ควรมีอายุประมาณ ๓ ปี สำหรับแม่โคอายุตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไปนั้นเป็นการกะอายุโดยประมาณ สำหรับอายุโคที่เจริญสมบูรณ์เต็มที่ควรทำการผสมได้แล้ว เพราะการที่โคเจริญเต็มที่ลูกที่ออกมาจะได้ไม่แคระแกร็น สำหรับเรื่องอายุที่ควรทำการผสมนั้นขอให้ถือหลักการเจริญเติบโตเต็มที่ของร่างกายของโคเป็นสำคัญ โคบางตัวอายุ ๑ ปีเศษ ก็เจริญเต็มที่และต้องการผสมพันธุ์ ซึ่งก็ใช้ผสมพันธุ์ได้.

★ ★ ★

บริษัท สงเคราะห์สัตว์คลินิค จำกัด



๘๗/๕-๘๗/๑๐ ถนนราชดำริ ประตูน้ำ พระนคร
ใกล้ร้านสหกรณ์ พระนคร

บริการคลินิคทันสมัยโดยหมอจรัส สีบแสง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ ตรวจและรักษา

จำหน่ายยาทุกชนิดสำหรับ ไก่, สุกร, สุนัข และม้า ขายปลีกและส่ง มีวัคซีนแบบใหม่กันได้ทั้งคิสเทมเปอร์และฮาร์ดแพดสุนัข วัคซีนสุนัขบ้า วัคซีนและซีรัม อหิวาต์สุกร อุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ เครื่องมือสัตวแพทย์ และยาตอนไก่ทั่วหน่าย

โปรดแวะชมกิจการได้เมื่อท่านมีโอกาส